

Cortez zond zijne ruiterij op den vijand af (Blz. 876).

— Bravo! leve Hernando Cortez! Vooruit, naar Mexico! klonk het van alle zijden, en met trots staarde de veldheer over zijne trouwe en jubelende soldaten, die, door de rondgedeelde spijzen versterkt, en door het blijde vooruitzicht van voortaan geen gebrek meer te zullen lijden bemoedigd, met vreugde het blijde nieuws hoorden, dat de tocht zou worden hervat.

De stemming in het kamp was als door een tooverslag veranderd, en wie nog aan terugkeer naar Cuba dacht, wachtte zich wel voor zijn gevoelen uit te komen. Het was letterlijk feest in het kamp der Spanjaarden; overal was men bezig het aangebrachte vleesch boven in der haast aangelegde vuren te roosteren en maïskoeken van het pas verschafte meel te bakken. Zelfs de zieken deelden in de algemeene vreugde en menigeen, die sinds verscheidene dagen zijn leger niet verlaten had, kroop op den reuk van het sissend gebraad te voorschijn en eischte zijn deel van den buit.

Cortez zelf hield intusschen raad met zijne getrouwste aanhangers, om een middel te beramen, waardoor de geestdrift van het oogenblik blijvende vruchten voor het vervolg zou dragen. In de opgewekte stemming, waarin ook zijne raadslieden zich bevonden, kostte het den veldheer niet de minste moeite hen voor zijne inzichten te winnen; integendeel alles wat hij voorsloeg werd met algemeene instemming begroet, en de gehechtheid en bewondering zijner officieren dreven Hernando Cortez zelf nog verder dan hij aanvankelijk bedoeld had.

In plaats dat den volgenden morgen de Spanjaarden zich naar Santiago inscheepten, werden met groote plechtigheid de grondslagen gelegd voor de eerste Spaansche stad in Anahuac, de stad thans als Vera Cruz bekend.

Cortez richtte er een bestuur in dat door de Spanjaarden werd uitgebreid en weldra de nieuwe stad een bloeiend en grootsch aanzien schonk. Den dag die volgde na de inzegening der stad verschenen voor Hernando Cortez vijf Indianen, uit wier uiterlijk men gemakkelijk bespeuren kon dat zij niet tot den stam der eigenlijke Mexicanen of Azteken behoorden. In hunne ooren en neusvleugels droegen zij gouden ringen met blauwe steenen versierd, en in hunne onderlip was een gouden plaatje bevestigd. Slechts met moeite kon Marina hen verstaan; zij vernam van hen, dat zij afgezanten waren van den stam der Totonaken, die slechts kort geleden door Montezuma onderworpen was.

Zij waren opzettelijk gekomen om de blanke vreemdelingen tot een bezoek aan hunne stad Zempoalla uit te noodigen en hun te smeeken hen van het juk der gehate Azteken te verlossen.

* * *

Midden in de groote stad Zempoalla verheft zich eene rij statige gebouwen, van hooge portieken voorzien, die door reusachtige kolommen geschraagd en met allerlei grillige versierselen bedekt zijn. Deze gebouwen vormen een der paleizen van den cacique.

Onder de gaanderijen, door die portieken gevormd, en in de talrijke vensteropeningen, die de gedaante hebben van een scheefhoekig trapezium, op de langste der beide korte zijden geplaatst, vertoonen zich eene menigte gedaanten, hier zittende, ginds staande, wat verder, op en neer wandelende. Het zijn soldaten en zeelieden, Spanjaarden en Indianen; wij herkennen Sandoval, Escalente, Ordaz, Velasquez de Leon en andere officieren van Hernando Cortez: het is het leger van *conquistadore*.

In een vertrek binnen het gebouw, met kostbare weefsels en vedermozaïeken behangen, en met kunstige, rijk met goud versierde meubelen prijkende, wandelt de veldheer op en neder en onderhoudt zich met zijn trouwen Alvarado.

Cortez is in de met zorg gekozen kleeding gedost, welke hij steeds bij gewichtige gelegenheden draagt; want de groote veldheer acht het niet beneden zich van dergelijke kleine middelen gebruik te maken, om anderen ontzag in te boezemen en achting af te dwingen. Zijne kleeding, die er op berekend is, zijne krijgshaftige gestalte het voordeeligst te doen uitkomen, is eenvoudig, doch sierlijk van snit en kostbaar van stof. Slechts weinige kleinoodiën zijn aangewend, om de rijzige gestalte luister bij te zetten, maar zij bestaan dan ook uit de zeldzaamste edelgesteenten en zijn altijd dezelfde.

— Wat de oude dikke cacique ons mag te zeggen hebben, zeide Hernando Cortez nadenkend, hij hield zich gisteren zoo geheimzinnig. Waarom niet opeens gezegd, waartoe hij ons door een gezantschap liet uitnoodigen in zijne stad te komen?

— Ik vertrouw hem niet, hernam Alvarado. Met die heidenen moet men voorzichtig zijn, en ik begrijp nog niet, hoe gij zoo aanstonds gereed waart aan de uitnoodiging gevolg te geven en een driedaagsche reis te ondernemen, die de noodlottigste gevolgen kan hebben, indien hier verraad in het spel is.

— Terecht zegt gij, dat gij mijn besluit niet begrijpt; want als gij het begreept, zoudt ge het niet afkeuren. Meent gij niet dat ook ik de mogelijkheid voorzag, dat het gezantschap een geheime strik kon zijn? Mijn eerste gedachte was dat de cacique ons door verraad in zijne stad wilde lokken, niet om met ons een verbond te sluiten, maar om ons te verdelgen. Uit de menigvuldige vragen, die ik den gezanten deed, bespeurde ik echter al spoedig, dat zij niets kwaads in het schild voerden. Ik vernam dat Zempoalla eene aanzienlijke en sterk bevolkte stad is en dat de cacique met weerzin het juk torst van Montezuma, wiens vazal hij is, en hij zich met ons in verbinding wenscht te stellen in de hoop dat wij hem van de verdrukking, waaronder hij zucht, zullen verlossen. Ik hoorde tevens dat de cacique van Zempoalla niet de eenige is, die zich over de heerschappij van Montezuma beklaagt, maar dat tal van andere schatplichtige caciquen, de tirannie van den heer van Mexico moede zijn en niets liever wenschen dan de vanen van den eersten den besten bevrijder te volgen.

— 't Kan zijn, hernam Alvarado, met zijn zwaard spelende; ik voor mij houd echter niet van zulke vredelievende onderhandelingen. Alleen door geweld is bij deze heidenen iets te verkrijgen. Zij moeten voor ons sidderen en ons als meesters, niet als bondgenooten beschouwen. Eene onderwerping zooals te Tabasco, ziedaar wat mij bevallen zou. Zoo komt

men veel verder en dat veel sneller, dan door onderhandelingen.

God verhoede, dat wij den vernielingsoorlog van Tabasco zouden herhalen, wanneer wij er niet toe gedwongen worden. Maar dit daargelaten, had ik nog eene andere drijfveer om aan de uitnoodiging van den cacique gevolg te geven. Vera Cruz is allerongunstigst gelegen op die zandvlakte te midden van die moerassen, die de lucht verpesten en millioenen muskieten voortbrengen. Daarom had ik Montejo uitgezonden, ten einde een betere plaats voor de vestiging eener kolonie te zoeken. Nu heeft hij ongeveer veertig mijlen benoorden Vera Cruz een dorp ontdekt, Quiabislan genaamd, dat op een vruchtbaren grond en in de nabijheid eener veilige haven gelegen is. De weg daarheen voert over Zempoalla en zoo gaat dit bezoek in eene moeite door.

Bernard Diaz trad binnen met eenige inboorlingen, die met tal van kostelijke geschenken beladen waren, wier waarde meer dan twee duizend marken gouds bedroeg. Marina en Aguilar werden geroepen en vernamen van de Indianen, dat de cacique van Zempoalla door die geschenken zijne komst liet aankondigen.

Aanstonds verzamelde Hernando Cortez al zijne officieren om zich heen en ging in statigen optocht den cacique te gemoet. Deze was een oud, zeer zwaarlijvig man en naderde uiterst langzaam, op den arm van een paar zijner officieren geleund. Hij droeg een wijden katoenen mantel, met talrijke gouden versierselen bedekt.

Cortez ontving hem beleefd, doch met waardigheid en geleidde hem binnen het gebouw, waar hij hem tegenover zich liet plaats nemen. Daarop zond hij al zijn officieren heen en hield alleen Marina en Aguilar bij zich, ten einde deze samenkomst een geheimzinnig gewicht bij te zetten.

— Ik heb u in mijn stad genoodigd, edele blanke, aldus begon de zwaarlijvige man met deftige langzaamheid. Voor ik u echter mijn doel bekend maak, moet ik u een vraag doen: komt gij hier met vijandige bedoelingen?

— In geenen deele; de godsdienst der Spanjaarden legt hun op het onrecht te bestrijden, het geweld te onderdrukken en de partij van den verdrukten zwakke te kiezen.

Deze woorden, berekend om het vertrouwen van den cacique op te wekken en achter zijne werkelijke inzichten te komen, misten hunne uitwerking niet.

De cacique zuchtte eenige malen en hervatte:

— Sedert eenige jaren zucht het land der Zempoallanen onder de wreede heerschappij van Montezuma, den Grooten Heer, den wreedsten en hardvochtigsten van alle dwingelanden; niet alleen dwingt hij zijne tallooze onderdanen hem als een der goden des lands te aanbidden en zijne onrechtvaardigheden en gewelddaden als besluiten des Hemels te beschouwen, maar hij rooft onze zonen weg voor zijne offers en neemt onze dochters tot zijne bijwijven. En niet alleen de cacique van Zempoalla, neen al de overige caciquen torsen zijn ondraaglijk juk en voornamelijk het gebied der Totonaken heeft in de laatste dagen de zwaarte van zijn ijzeren arm gevoeld. Honderden jongelingen en maagden zijn er door de Mexicanen geroofd, om in den grooten tempel van Tenochtitlan geofferd te worden. Zocotla, de stad van hun cacique, is in den diepsten rouw gedompeld.

— Is die cacique ook aan Montezuma onderworpen?

— Is er iemand ter wereld, die geen slaaf of schatplichtige van Montezuma is?

Cortez glimlachte.

— Dan kent gij de wereld niet, zeide hij. De koning, wiens dienaar ik ben, en die aan de andere zijde der zee gebiedt, strekt zijne heerschappij over veel grooter en talrijker landen uit dan uw Groote Heer; ja hij heeft verscheidene vazallen onder zich, die even machtig zijn als Montezuma. In zijn rijk gaat de zon niet onder. Ontelbaar zijn de legerscharen, die op zijne wenken gehoorzamen, en ieder der Spaansche soldaten weegt tegen een geheel leger van Montezuma op.

De cacique hoorde hem aandachtig aan.

— En gij kent den Grooten Montezuma niet. Geen menschenbrein is in staat de ontelbare landen en steden te onthouden, die aan zijn gebied zijn onderworpen. Hij houdt verblijf in een ontoegankelijke stad, in het water gebouwd, door meren omringd en die men niet genaken kan dan langs onafzienbare wegen, door talrijke ophaalbruggen onderbroken, wier openingen voor de gemeenschap der wateren dienen. Zijn paleis is uit goud en kostbare gesteenten opgetrokken. Zijne legers kunnen een geheel koninkrijk met hunne manschappen bedekken. Wie zal het wagen hem te weerstaan? Wee den vermetele, die het hoofd tegen hem opheft. Hij dient den Mexicanen tot slachtoffer op het altaar hunner go-

den. Ieder jaar worden meer dan twintig duizend zijner vijanden of zijner oproerige onderdanen aan die godheden ten offer gebracht.

— Ik vrees noch Montezuma, noch zijne goden, hernam Hernando Cortez, want ik ben gekomen om die afschuwelijke afgoden uit te roeien, wien men het bloed en het leven van den mensch ten offer brengt; ik ben gekomen om hun bloedigen eeredienst door den dienst van den eenig waren God te vervangen.

De cacique zag nadenkend voor zich. De woorden van den blanken veldheer hadden een diepen indruk op hem gemaakt, en zijn verlangen naar bevrijding in hooge mate versterkt. Zijn moed en zijne zucht naar onafhankelijkheid worstelden echter in zijn binnenste met de slaafsche en bijna bijgeloovige vrees voor Montezuma, die zijn geest nog zoodanig verlamde dat hij geen besluit nemen kon. Hij gevoelde behoefte om kalm over het voorstel van Cortez na te denken en verliet hem daarom met de uitnoodiging aan den veldheer om den volgenden dag een bezoek in het paleis van den cacique te brengen.

De plek ,door Montejo aangewezen als de meest geschikte voor de vestiging eener stad, beviel den veldheer zoodanig, dat hij oogenblikkelijk de venstingwerken en wallen deed aanleggen. De cacique van Zempoalla, die der Totonaken, die van Zincapinga, van Quiabislan en van andere omliggende steden traden achtereenvolgens met hem in bondgenootschap en de inboorlingen waren hem ijverig behulpzaam bij het bouwen der nieuwe stad. Geen der caciquen verstoutte zich echter gevolg te geven aan zijne oproeping, om het juk van Montezuma af te werpen. Wel waren allen diens onderdrukking en knevelarij moede, maar niemand waagde het, zich tegen den machtigen monarch te kanten, ook al had hij de onoverwinnelijke blanken tot bondgenooten. Cortez liet geen enkele gelegenheid voorbijgaan om hen tot een gezamenlijken opstand tegen den overweldiger van hun grondgebied en hun gemeenschappelijken dwingeland op te wekken.

— Wat vreest gij nog? zeide hij op zekeren dag, toen de cacique van Zempoalla, die der Totonaken, en die van Quiabislan in laatstgenoemde plaats eene samenkomst met hem hadden. Hebt gij niet tal van caciquen die door Montezuma van het erfdeel hunner vaderen beroofd en tot schatplichtige vazallen gemaakt zijn, op uw zijde? Wat beteekent de geheele macht van uw Grooten Heer, wanneer gij gezamenlijk met mij de handen ineenslaat om zijn op onrechtvaardigheden gebouwden troon omver te werpen? Komaan, neemt een moedig besluit! Wanneer ik voor u strijd, zijt gij onoverwinnelijk!

De caciquen zagen zwijgend voor zich. Niemand durfde de eerste zijn om op den voorslag van Cortez te antwoorden. Daar heft de cacique van Quiabislan plotseling het hoofd op, als wil hij alleen voor zijne neergeslagen medevorsten het woord uitspreken, waarop Cortez vol ongeduld wacht. Doch dat woord besterft op zijne lippen en zijn oog staart angstig voor zich uit. De andere caciquen volgen de richting van zijn blik en schijnen eveneens door een panischen schrik aangegrepen. Zij ontwaren de zes officieren van Montezuma, die jaarlijks de zware schatting komen opvorderen, waaronder de cijnsplichtige caciquen van Mexico en hun volk gebukt gingen.

De gezanten, in prachtige van goud en edelgesteenten schitterende kleederen gedost, naderden de vergaderde caciquen met den trots, waarmede een dwingeland zich voor zijne slaven vertoont. Wat de Spanjaarden betreft, dezen keerden zij minachtend den rug toe en gewaardigden hun zelfs geen blik. Cortez liet zijn oog nu eens op de gezanten rusten en vestigde het dan weder op de sidderende caciquen. Zijne houding was fier als altijd en zijn blik kalm en waardig. Hij fronste de wenkbrauwen en wachtte zwijgend den afloop van het tooneel af.

— Wat vermeet gij u, aldus begon een der officieren van Montezuma, zich tot de caciquen wendende. Wat vermeet gij u de bevelen van den Grooten Heer te overtreden? Is het niet aan alle caciquen en stadhouders des rijks op straffe des doods verboden, deze blanke vreemdelingen te herbergen of hun den doortocht naar Tenochtitlan toe te staan. Gij weet dat Montezuma zich niet straffeloos laat hoonen en dat geen sterveling zijn wil trotseert, zonder de vreeselijke uitwerkselen zijner gramschap te ondervinden. Hoort dan wat de Groote Heer u laat zeggen: Nog ditmaal zal hij zich met eene waarschuwing vergenoegen. Gij hebt op staanden voet alle betrekkingen met de blanke vreemdelingen af te breken. wilt gij niet, dat oogenblikkelijk de zware straffen op u toegepast worden waarop de omgang met de blanken u verboden is. Als straf voor de overtreding, waaraan gij u hebt schuldig gemaakt, zult gij ons onmiddellijk twintig

mannen uitleveren om op het altaar van den grooten Vitziliputzli geofferd te worden.

Schrik en ontzetting stonden op het gelaat der caciquen te lezen; zij gevoelden zich diep in hun aangeboren adeltrots gekrenkt en toch waagden zij het niet den grooten Montezuma te wederstaan. Cortez had de toespraak van den officier woord voor woord aangehoord en was thans genoeg met de taal der Indianen bekend, om den zin er van grootendeels te vatten. Zijn gelaat had zich niet bewogen, doch zijn hand had krampachtig het gevest van zijn degen omvat en zijn donker oog schoot bliksemstralen van onder de zware, saamgenepen wenkbrauwen.

Nauwelijks had de officier van Montezuma zijn laatste woord gesproken of Cortez wierp zijnen krijgers, die op eenigen afstand geschaard stonden, een bliksemsnellen wenk toe, zijne hand wees driftig naar de gezanten, die zich nog verlustigden in de ontsteltenis, welke zij onder de caciquen hadden teweeg gebracht. De Spanjaarden begrepen de bedoeling van hun aanvoerder, vlug sprongen zij op de Mexicanen toe en in een oogwenk hadden zij dezen in hun midden.

— Naar Vera Cruz met hen! gebood Cortez zijnen mannen.

— En gij, ging hij voort, zich tot de verbaasde caciquen wendende, gij waagt het niet aan hun barbaarsch bevel te voldoen of zelfs maar de schatting te betalen. Aan die gruwelen moet een einde komen! Ik zal den dwingeland in zijn roofnest aantasten, al moest ik het alleen doen met dit goed zwaard en het vertrouwen in het kruis! Wat u betreft, kromt vrij uw schouders onder het schandelijk juk van een overweldiger, die u de landen, waar gij als onafhankelijke vorsten geboodt, ontrukt heeft om er u als zijn onderdanige vazallen aan te stellen en u als werktuigen te bezigen om uw eigen onderdanen te zijnen behoeve uit te mergelen!

— Neen! neen! riep de cacique van Quiabislan uit; ik schaar mij aan uw zijde, al moest ik de eenige cacique zijn in Anahuac, om mijn rechtmatig gebied aan Montezuma te ontweldigen. Met uw bijstand vrees ik niets! Weg met den onderdrukker!

— Weg met zijn handlangers! riepen de overige caciquen.

De caciquen waren opeens van het een uiterste tot het ander overgeslagen.

Zij zouden thans de afgevaardigden van den Grooten Heer het lot doen ondergaan dat zij de twintig mannen die zij moesten uitleveren hadden toegedacht.

Oogenblikkelijk gaf de cacique van Quiabislan bevel dat het *teocalli*, hetwelk zich in de nabijheid der stad verhief, voor het offer in gereedheid zou gebracht worden.

De priesters verschenen in hun bloedroode en met slangen en gedrochten beschilderde kleederen, met hun bebloede aangezichten en offermessen van obsidiaan, die zij vervaarlijk rond het hoofd zwaaiden. De geheele bevolking van Quiabislan liep uit, om van het geliefd schouwspel dat een menschenoffer hun aanbood, getuige te zijn, en toen alles gereed was, begaven zich de caciquen, door de priesters voorafgegaan en door eene onafzienbare menigte volks vergezeld, naar de pas aangelegde Spaansche stad Vera Cruz, om de gevangenen op te eischen.

Maar Cortez weigerde zich te leenen tot de afschuwelijke offering. Hij liet de kluisters der gezanten los maken en sprak hen toe:

— Keert naar uw meester terug en verhaalt hem al wat gij hier hebt gezien en wat ik u zoo even gezegd heb. Zegt dat ik hem noodzakelijk zelf spreken moet en dat geen verbod mij zal afhouden naar zijne hoofdstad te trekken. Hij moge zich wel bedenken tegen wien hij zich verzet; want mijn koning is machtig genoeg om dit geheele rijk onder zijne legerscharen te verpletteren. Gaat, ik schenk u de vrijheid.

De gezanten stonden thans geheel vrij, maar geen van beiden waagde het een schrede voorwaarts te doen onder de talrijke menigte Indianen van Quiabislan en omstreken, die elkander voor het gebouw verdrongen.

Cortez zag hun aarzeling en gaf een zestal zijner mannen een teeken hen te begeleiden. De Spanjaarden namen de gezanten van Montezuma in hun midden en begaven zich, gevolgd door de menigte, die echter den gehaten onderdrukkers geen leed durfden doen, de stad uit, terwijl de caciquen op de uitnoodiging van Hernando Cortez het gebouw der junta van Vera Cruz binnentraden.

Daar werd het verbond geteekend dat de caciquen aansloot bij het legertje van Cortez. Zij zouden hem met alle middelen helpen om Montezuma te bestrijden en erkenden als hun wettigen koning don Carlos, den machtigen vorst van Spanje.

HOOFDSTUK LX

CORTEZ WINT VELD

Zooals het altijd gaat werd het legertje van Cortez door verraad ondermijnd. Eenige samenzweerders wilden een der schepen met goud beladen bemachtigen en de wijde zee kiezen. Cortez kwam er achter en nam een besluit zonder voorgaande in de geschiedenis: hij liet eenvoudig al zijn schepen verbranden.

Vijfhonderd menschen veroordeelden zich daardoor vrijwillig, zonder kans op terugkeer, tot een opsluiting in een vijandelijk land, geheel met machtige en onbekende natiën bevolkt, en sneden zich elken uitweg af om aan een mogelijk gevaar te ontsnappen, zonder een ander redmiddel te behouden, dan hun moed en hun volharding!

Niets hield thans de Spanjaarden meer te Vera Cruz terug en Hernando Cortez achtte het oogenblik gekomen, om de groote onderneming ten einde te brengen en den tocht naar Mexico te aanvaarden, waarvan hij nog slechts door den vrijstaat Tlascala gescheiden was.

Hij vernam van zijne bondgenooten, dat de Tlascalanen een machtige en krijgshaftige volksstam waren, nauw met de Azteken verwant, doch met dezen in bestendige vijandschap levende. Herhaalde malen sinds Montezuma den troon had bestegen, had deze gepoogd die gevaarlijke naburen aan zijn juk te onderwerpen, doch al die pogingen hadden geen ander gevolg gehad, dan een reeks van bloedige oorlogen, die beiden volken ontzettende offers kostten. De krijgsgevangenen die men van weerszijden maakte, werden na de grootste stormen zonder genade aan de goden geofferd.

De Tlascalanen gehoorzaamden aan geen koning, maar hadden aan het hoofd van hun land eene soort van Senaat of raad van aanzienlijken, die de aangelegenheden van het bestuur regelde en de veldheeren aanstelde.

Cortez' bondgenooten rieden hem aan zich dit volk niet tot vijand te maken, maar veeleer te trachten het voor zijn belangen te winnen. De bekwame veldheer wenschte niet anders, daar hij duidelijk inzag welk voordeel het voor hem zou zijn, dit machtige volk, den doodsvijand der Mexicanen, op zijne zijde te krijgen; hij zond hun derhalve een gezantschap van vier Zempoallanen.

De raad van Tlascala was vergaderd, toen de gezanten van Cortez in de stad aankwamen. De vier Indianen waren op het prachtigst uitgedost en droegen in de rechterhand een zeer grooten pijl met de veeren naar boven gekeerd; de kleur dier vederen kondigde het doel hunner komst aan, daar witte vederen vrede en roode vederen oorlog aanduidden. Aan de armen droegen zij de schaal eener groote schildpad bij wijze van schild.

Zij stelden den Senaat voor een verbond met Cortez te sluiten om de macht van Montezuma te breken.

De raadsheeren van Tlascala zagen elkander vragend aan, niet wetend wat zij van dezen voorslag te denken hadden. Menige blik wendde zich naar de plaats, waar anders hun algemeen vereerde en beminde voorzitter, de grijze Magiscatzin gezeten was, die hen door zijn wijsheid en zijn verstandig beleid bij alle moeilijke vraagstukken voorlichtte. Doch de grijsaard was door ongesteldheid verhinderd de gewichtige vergadering bij te wonen en zijn jeugdigen zoon, de moedige doch onstuimige Xicotencatl nam zijne plaats in. Deze achtte zich gerechtigd in de plaats zijns vaders op het voorstel der Zempoallaansche afgevaardigden te antwoorden:

— Gij noemt u vrienden en bondgenooten, gij gezanten van den cacique van Zempoalla en de overige caciquen van het gebergte; doch weet, dat wij noch vrienden noch bondgenooten kunnen zijn van hen, die zich aan Montezuma onderwerpen en hem schatting opbrengen tot onderhoud der legers, waarmede hij de vrije volken van Anahuac onder het juk brengt. Uw voorstel is slechts een list, u door den dwingeland ingegeven, om van ons te verkrijgen dat wij onze poorten voor zijne legers openzetten, opdat hij ons te gemakkelijker kunne bedwingen. Wij zullen u gevangen houden, tot dat het blijkt dat gij werkelijk waarheid gesproken hebt; is echter mijn vermoeden gegrond, dan wacht u geen ander lot, dan den goden tot spijs te dienen.

Op een wenk van den onstuimigen jonkman werden de vier gezanten gegrepen en uit de vergaderzaal verwijderd, waar de Senaat nog een geruimen tijd zijne beraadslagingen voortzette.

Met ongeduld wachtte inmiddels Cortez te Zempoalla de terugkomst zijner gezanten af. In genoemde stad had hij zijn troepen bijeenverzameld, na Escalente met een garnizoen van honderd vijftig man, die door ouderdom of gebreken voor vermoeiende diensten ongeschikt geworden waren, te Vera Cruz achtergelaten te hebben. Zijne overige Spanjaarden, 400 man voetvolk en 15 ruiters met 7 stukken geschut, hadden den 16n Augustus 1519 de nieuwe volksplanting verlaten, vergezeld door 1300 Indiaansche krijgslieden en 1000 pakkendragers.

Al het krijgsvolk was met den besten geest bezield en Cortez twijfelde niet of zijn voorslag zou door de Tlascalanen gunstig opgenomen worden, toen op zekeren morgen de vier Zempoallanen, uitgeput van vermoeienis en met stof bedekt in het leger aankwamen en den veldheer al hijgende meedeelden, dat zij, door de Tlascalanen op de vijandigste wijze ontvangen en gevangen gehouden, slechts met moeite en levensgevaar aan hun handen waren ontkomen. De Tlascalanen waren vast besloten, zeiden zij, zich tegen elke schending van hun grondgebied te verzetten en al de krijgslieden, die in hun handen vielen, aan de goden te offeren.

Deze tijding stelde Cortez grootelijks te leur, en de beleediging, den gezanten aangedaan, verbitterde de met hem verbonden caciquen in hooge mate. Er werd besloten, ondanks de bedreiging der Tlascalanen oogenblikkelijk de grenzen van den vrijstaat te overschrijden. Den 30n Augustus zetten de Spanjaarden voor het eerst den voet op het vijandelijk grondgebied.

De tocht was moeilijk; overal hadden de soldaten bergen te beklimmen en afgronden over te springen. Na een marsch van een paar uren, stonden zij voor een bergpas, door een muur afgesloten, die uit gehouwen steen, door cement aaneengevoegd, vervaardigd en negen voet hoog was. Weldra bemerkten de soldaten een nauwen kronkeligen doorgang tusschen twee stukken muur, waarvan het een over het andere vooruitsprong; die toegang was vrij.

Zoodra zij echter den bergpas verlaten hadden en zich op een ruimer terrein bevonden, bespeurden de ruiters, die vooruitreden, eenige gewapende mannen, die het leger der blanken naderden, zoodat er een kleine schermutseling ontstond. Dat gevecht was echter slechts de voorbode van een veel geduchter veldslag; want weldra schoten meer dan drie duizend krijgers uit een hinderlaag te voorschijn en deden een hagelbui van pijlen op de Spanjaarden regenen. Oogenblikkelijk wierp zich het voetvolk op de aanvallers; doch die schok werd flink doorstaan; zoodra echter het geschut losbrandde en tal van Indianen neervelde, terwijl anderen van schrik op de vlucht sloegen, ontstond er onder de inboorlingen een vreeselijke verwarring, die Cortez zich ten nutte maakte, om het geheele Tlascalaansche leger op de vlucht te jagen.

Inmiddels was de nacht ingevallen en de Spaansche soldaten gingen met het zwaard in de vuist ter rust, ten einde op een mogelijken overval bereid te zijn; want het was hun duidelijk dat zij met vreeselijker vijanden te kampen hadden, dan zij tot nog toe hadden ontmoet. Gedurende den nacht werden zij niet verontrust, doch nauwelijks was de dag aangebroken, of de Spanjaarden zagen in de verte twee legerafdeelingen op hen aankomen, die minstens uit zes duizend man moesten bestaan.

Door de eerste stralen der opkomende zon beschenen, boden die legers een fantastisch en te gelijk schrikwekkend schouwspel aan. Te midden der naakte, bont beschilderde soldaten, aanschouwde men de schitterende wapenrustingen der officieren, waarvan sommigen zonderlinge stormkappen droegen, die den kop van het een of ander wild dier voorstelden, en boven dat alles uit de bonte vaandels met de zinnebeelden van den vrijstaat en de duizenden punten der pieken en spiesen.

Het leger teekende zich zoo duidelijk tegen de heldere lucht af, als was iedere soldaat een met de pen geteekende figuur. Men onderscheidde duidelijk hunne verschillende wapenen, zooals slingers, bogen, pijlen en werpspiesen, alsmede eene soort van staven, ter lengte van drie en een halven voet, waarin kruiselings geplaatste scherpe metalen klingen ingevoegd waren. Dit laatste wapen vooral hanteerden de inboorlingen met vreeselijke behendigheid. Tot hunne verdediging hadden zij zeer doelmatige schilden, grootendeels uit rietstaven vervaardigd en met boomwol en vederen bekleed, zoodat zij, hoewel uiterst stevig en ondoordringbaar, door hunne lichtheid gemakkelijk te hanteeren waren.

Onmiddellijk begonnen de Tlascalanen den aanval; zij wierpen hunne pijlen op grooten afstand, doch zonder den worp te berekenen, en deinsden aanstonds achteruit, zoodra de Spanjaarden hen naderden. Cortez vermoedde

achter die manœuvre eene list, schaarde zijn leger in slagorde en trok met zijne manschappen voorwaarts tot op den top van een heuvel, waarachter de vluchtelingen verdwenen waren. Nauwelijks hadden de Spanjaarden de heuvelkling bereikt of zij ontdekten tot hun schrik, dat de gewapende Indianen, die zij zoo even gezien hadden en die zij voor het geheele leger van Tlascala hadden aangezien, slechts de voorhoede van een veel verschrikkelijker strijdmacht waren. Een onafzienbaar leger strekte zich voor hunne voeten uit. Een ontzettend krijgsgeschreeuw begroette de verschijning der blanken op den top van den heuvel en menig krijger voer een rilling door de ledematen bij het hooren dier woeste kreten. welke aan een kudde uitgehongerde wolven deed denken. Hernando Cortez alleen vreesde niet en reed de zijnen vooruit den berg af.

Vreeselijk was die nederdaling te midden van den pijlenregen des vijands, vreeselijk vooral voor de ruiters, wier paarden op de steile helling niet op de pooten konden staan en half dol werden van de pijlen, werpschichten en steenen, die hun van alle kanten op het lijf vielen.

Nauwelijks hadden de Spanjaarden echter weer den effen bodem onder de voeten of de krijgskans keerde te hunner gunste. De ruiterij kon thans dienst doen, het geschut brandde los en dank aan de behendige manœuvres van Cortez kon zijne handvol soldaten zich tegen de tienmaal sterkere overmacht staande houden.

Hij deed zijn manschappen een carré vormen, dat aan vier zijden den vijand het hoofd bood, terwijl de ruiters onophoudelijk langs de vier kanten renden om overal op de meest bedreigde punten hulp te brengen. Eensklaps hield het vreeselijk gedruisch op en men hoorde nog slechts de rietfluiten van den vijand den aftocht blazen. De inboorlingen namen de wijk naar de stad, die zich aan den gezichteinder uitstrekte en de Spanjaarden onthielden zich, hetzij uit vermoeienis, hetzij uit voorzichtigheid, van hen te achtervolgen.

Zij hadden betrekkelijk geringe verliezen. geleden; één der manschappen was gedood en een vijftiental anderen waren ernstig gekwetst; ook hadden zij een paard verloren, welks kop als een zeldzame tropee in zegepraal naar den Senaat van Tlascala gedragen werd. Veel grooter waren de verliezen der Indianen ofschoon het aantal hunner dooden niet te berekenen was, daar zij de gewoonte hadden, de gevallenen aanstonds weg te dragen. Een aantal hunner, waaronder twee officieren, waren den Spanjaarden als gevangenen in handen gevallen.

Eenige uren later werden de beide gevangen Tlascalaansche officieren naar den Senaat gezonden, om dezen in naam van Cortez vredesvoorstellen te doen.

Ziehier het antwoord, dat de opbruisende Xicotencatl op de voorslagen van den Spaanschen generaal gaf:

— Er zal vrede zijn, zoodra wij het bloed en het hart der Spanjaarden aan onze goden ten offer kunnen brengen, en wij hunne lichamen op onze feestmalen kunnen verslinden.

* * *

De Senaat van Tlascala was vergaderd om het verslag te aanhooren, dat de jeugdige veldheer Xicotencatl geven moest van een nieuwe nederlaag, hem door de Spanjaarden op den 5[en] September, drie dagen na het gevecht, in het vorige hoofdstuk beschreven, toegebracht. Die nederlaag was nog vreeselijker geweest dan de vorige en had de raadsheeren geheel tot vredelievende gevoelens bekeerd. Er kwam een nieuw vredesvoorstel van Cortez bij den raad in; want de blanken hadden niet minder dan zeventig gewonden en één doode van het slagveld weggedragen. De Senaat scheen op het punt onderhandelingen met den veldheer aan te knoopen, toen de wijze Magiscatzin het woord nam en in dezer voege sprak: .

— Naar hetgeen mijn zoon Xicotencatl mij omtrent den strijd met de Spanjaarden meegedeeld heeft, schuilt het overwicht der blanke mannen uitsluitend in hunne bovennatuurlijke wapenen, daar zij overigens te gering in aantal zijn om aan onze ontelbare legerscharen het hoofd te kunnen bieden. Wanneer wij hun dus konden beletten van die wapenen gebruik te maken, zou het voordeel voorzeker op onze zijde zijn. Nu heb ik verscheidene wijze priesters en waarzeggers geraadpleegd en deze hebben mij, na de goden door tal van menschenoffers gunstig voor ons gestemd te hebben, beloofd, in deze zitting van den raad hun gevoelen te zullen uitbrengen. Wachten wij, alvorens een besluit te nemen, tot wij hen gehoord hebben.

Nauwelijks had Magiscatzin deze woorden gesproken, of een viertal in lange, bont beschilderde kleederen gedoste mannen werden de raadzaal binnengelaten. Een hunner droeg den rooden mantel der *tolpilzins*. Deze sprak

op een wenk van Magiscatzin zijn gevoelen aldus uit:

— Wijze en dappere raadsheeren, wij hebben ieder afzonderlijk de goden geraadpleegd omtrent de vraag, ons door den grijzen Magiscatzin voorgesteld, en daarop ten antwoord gekregen, dat de blanke mannen, als zonen der zon, onoverwinnelijk zijn zoolang die godheid haar aangezicht aan den hemel vertoont; heeft zij zich evenwel aan de blikken der stervelingen onttrokken, dan zijn de blanke mannen machteloos...

— Aldus moeten wij hen des nachts aanvallen? viel Xicotencatl den ouden afgodspriester in de rede.

— Zoo spreken de goden, was het antwoord.

Op den avond van dien dag verlichtte de maan met haar bleeken gloed een bloedig en afgrijselijk tooneel. De Indianen waren, door de duisternis begunstigd, het leger der Spanjaarden genaderd en meenden dit krachteloos en slapend te vinden. Hoezeer vonden zij zich bedrogen! De altijd wakkere Cortez had niet zoodra hunne nadering bemerkt, of hij wierp zich in den zadel en rende onder het blazen der alarmtrompet de Indianen tegemoet. Oogenblikkelijk weerklonken van alle kanten de alarmsignalen, ruiters en voetvolk waren in een oogenblik op de been en vielen de onthutste Tlascalanen, die geen tegenstand verwacht hadden, zoo onverhoeds op het lijf, dat zij oogenblikkelijk de vlucht namen, het slagveld met dooden en gewonden bedekt achterlatende.

Thans was er geen twijfel meer: de blanke mannen waren wezens van bovennatuurlijke afkomst, *teules*, afstammelingen der goden. De woede der bevolking tegen de priesters, die hen bedrogen hadden, was vreeselijk en twee der waarzeggers werden den goden geofferd in dezelfde tempels, waarin zij hunne orakels uitspraken. Er was niemand in den geheelen vrijstaat Tlascala, die niet naar den vrede verlangde, niemand behalve den krijgshaftigen Xicotencatl, die met trotschheid weigerde aan het bevel van den Senaat, om de vijandelijkheden te staken, gevolg te geven; hij verklaarde dat, nu de vaderen des vaderlands den roem van zijn volk verwaarloosden, hij en zijne soldaten dien alleen zouden handhaven. Slechts op het uitdrukkelijk bevel van den grijzen Magiscatzin bewilligde hij er met weerzin in, de wapenen neder te leggen.

Daags na het vreeselijk nachtelijk bloedbad verschenen de gezanten van Tlascala in het legerkamp van Hernando Cortez en sloten vrede.

Van dat oogenblik af was alle twist tusschen de Tlascalanen en de Spanjaarden bijgelegd, en zoo vinnig de strijd geweest was, zoo oprecht was thans de vriendschap, tusschen de blanken en de rooden gesloten.

Cortez trok met de zijnen de groote stad Tlascala binnen, waar hij door de bewoners met ondubbelzinnige blijken van vriendschap en bewondering ontvangen werd.

In zijn gesprekken met de hoofden der Tlascalanen en vooral met den wijzen Magiscatzin vernam hij van den bloedigen haat, die tusschen de inwoners van den vrijstaat en Montezuma bestond, welke laatste geen pogingen onbeproefd liet, om het moedige bergvolk door zijne ontzaglijke legers onder het juk te brengen.

— Wij verlangen niets liever, zeide hem Magiscatzin, dan met u op te trekken naar Mexico, om den dwingeland in zijn eigen roofnest te bestoken en hem voor al zijne gewelddaden te straffen

— Met vreugde aanvaard ik het bondgenootschap, dat het vrije volk van Tlascala mij zoo grootmoedig aanbiedt; doch voor het oogenblik kan ik van uw voorstel geen gebruik maken omdat Montezuma mij eindelijk toegestaan heeft, naar zijne stad te komen, zoodat er thans van geen vijandelijk optrekken naar Mexico sprake kan zijn. Want de Spanjaarden trekken het zwaard niet dan uit noodzakelijkheid, en wanneer Montezuma zijne ongerechtigheden wil staken, heeft hij van onze wapenen niets te vreezen.

— De dwingeland is listig, zeide Magiscatzin, laat u niet door hem verschalken.

— Wee hem, zoo hij ons mocht bedriegen, antwoordde Cortez. Maar hij zal er zich wel voor wachten. Gisteren zijn zijne boden bij mij aangekomen en hebben mij uitgenoodigd met mijne manschappen naar Cholula te komen, waar een gezantschap des keizers mij zou afhalen, om mij naar zijne residentie te geleiden.

— Naar Cholula? Ga daar niet heen: ik ben zeker dat Montezuma u daarheen verzoekt om u in de val te doen loopen. De Cholulanen zijn een trouweloos en verraderlijk volk, dat blindelings aan de onrechtvaardige bevelen van den Grooten Heer gehoorzaamt.

— Wij vreezen hen evenmin als Montezu-

ma zelven, hernam Cortez kortaf. Niets zal mij van mijn voornemen afbrengen.

— Sta dan ten minste toe, dat een leger Tlascalanen u daarheen vergezelt.

— Dat neem ik gaarne aan.

Drie weken later, nadat zijn troepen volkomen uitgerust waren, begaf Cortez zich naar Cholula en hield zijn plechtigen intocht aldaar.

De Tlascalanen hadden niet zonder reden Cortez verwittigd dat verraad en doodslag hem te Cholula wachtten. Nauwelijks was hij enkele dagen in deze stad gelegerd of twee Tlascalanen brachten hem het bericht dat men besloten had hem en zijn gansche leger uit te moorden. Ten einde echter Cortez in 't slaap te wiegen kwamen drie heidensche priesters hem hun opwachting maken en hem de verzekering brengen van hun eeuwige vriendschap.

Dit was Cortez te veel. Hij sprong op en donderde op hen toe:

— Zwijgt, gij huichelaars, met uwe geveinsde vriendelijkheid, terwijl een Tlascalaan zijn woorden in de taal der Cholulanen overbracht, waardoor zij natuurlijk veel van hun kracht verloren.

— Denkt gij mij te misleiden, zooals gij het volk bedriegt, dat aan uwe orakels geloof slaat? Weet dat de blanken scherpzinnig zijn en dat hunne oogen het masker van den veinzaard doorboren en in zijne zwarte ziel het verraad lezen, dat hij achter een vriendelijk aangezicht poogt te verbergen. Ik weet wat gij voorhebt; het is nutteloos, den snooden toeleg te loochenen, dien gij tegen ons gesmeed hebt.

— Edele veldheer, stamelde de moedigste van het drietal, terwijl hij het ternauwernood waagde den vertoornden generaal in de fonkelende oogen te zien, doe ons geen ongelijk. Onze woorden zijn oprecht en waar, zoo wij u vrede en voorspoed wenschen...

— Uwe woorden oprecht en waar! Alsof ik niet wist dat gij het plan beraamd hebt, mij en mijn manschappen verraderlijk om te brengen! Alsof ik niet wist dat twintig duizend Mexicanen rondom de stad in hinderlaag liggen en dat zes duizend hunner ze reeds zijn binnen getrokken, gereed om op het eerste teeken de woningen te bespringen, waarin gij ons onder den schijn van gastvrijheid hebt binnen gelokt, om ons laaghartig om te brengen! Uw woorden oprecht en waar! En waarom heeft men dan in den nacht kuilen gegraven opdat onze paarden er den dood zouden vinden? Waarom heeft men steenen en wapenen op de daken der huizen gebracht? Waarom voert men 's nachts de vrouwen en kinderen de stad uit?...

Siddérend stonden de afgodspriesters voor den vertoornden veldheer en durfden geen woord meer te hunner verontschuldiging inbrengen. Het was hun als stonden zij voor eene godheid, die hunne geheimste gedachten doorzag en die zij niet konden misleiden.

Ten slotte verstoutte zich echter de voornaamste onder hen het woord op te nemen, ten einde de schuld van zich af te schuiven.

— Zoo wij iets gedaan hebben, dat uw gramschap opwekt, dan rust de schuld daarvan niet op ons, maar op de gezanten des keizers, op wier last wij gehandeld hebben.

— En gij hebt niet geschroomd de hand te leenen tot dit vreeselijk verraad, dat tot den Hemel om wraak schreit? Tevergeefs draagt gij uwen goden van hout en steen onnoozele kinderen als offeranden op. Gij haalt er u slechts den toorn van den God der Christenen mede op den hals, die over zijn dienaren waakt en wien uw barbaarsche menschenoffers een gruwel zijn. Gij hebt gedeeld in het snoode verraad van Montezuma, gij zult ook in zijn straf deelen. Mannen! riep hij den schildwachten toe, die aan de deur stonden, neemt deze ellendige verraders gevangen.

Thans bestond er voor Hernando Cortez geen twijfel meer; men had hem wel degelijk in een rooverhol gelokt, waaruit hij niet dan met groote moeite zou ontkomen, indien hij en de zijnen er althans het leven niet lieten. Hij bevond zich dan met ternauwernood vijfhonderd gezellen in een sterk bevolkte, vijandige stad, waar hij zijn vijanden met duizenden telde, en waaruit alleen een wanhopige, bovenmenschelijke poging, ja een wonder hem redden kon! Vreeselijke gedachte, die menigeen den moed in de schoenen zou doen zinken, doch Hernando Cortez geen vrees vermocht in te boezemen.

Hij begaf zich naar de caciquen van Cholula en de omliggende plaatsen, die hem bij zijn intrede in de stad ontvangen hadden en zich nog daar bevonden. Hij verklaarde hun dat hij besloten had reeds den volgenden dag te vertrekken en verzocht hun levensmiddelen voor het onderhoud zijner kleine schaar gedurende den tocht, *tamenes* om de bagage te dragen en twee duizend krijgers als uitgeleide. Omtrent den leeftocht en de *tamenes* maakten de Indianen eenige zwarigheden,

doch het krijgsgeleide stonden zij gaarne toe; een nieuw bewijs voor Cortez, dat zij het op zijne verdelging gemunt hadden.

Alvorens hij echter in overleg met zijne officieren zijne maatregelen nam, wenschte hij den gezanten van Montezuma te verstaan te geven, dat de vreeselijke samenzwering hem bekend was. Hij deed hen derhalve voor zich komen en sprak hen volgenderwijze aan:

— Ik heb u een vreeselijk geheim mede te deelen. De tijding van een afschuwelijk verraad is mij ter oore gekomen; de Cholulanen hebben besloten mij en al mijne manschappen laaghartig om te brengen. Ik heb mij van hun plannen vergewist en van hun priesters den geheelen toeleg in bijzonderheden vernomen. De ellendelingen verstoutten zich zelfs de schuld op uw meester, den grooten Montezuma te werpen, op wiens last zij beweerden gehandeld te hebben.

De gezanten verbleekten en zagen elkander met een veelbeteekenenden blik aan, die Cortez niet ontging, hoezeer zij ook poogden hun ontsteltenis voor hem te verbergen.

— Welke onbegrijpelijke vermetelheid! riep een der gezanten met gehuichelde verontwaardiging uit: den Grooten Heer van Tenochtitlan van verraad te beschuldigen! Gij hebt toch aan die woorden, die de vrees voor hun straf hun heeft afgeperst, geen geloof geslagen?

— Hoe zou ik zulk een groot en edelmoedig vorst, als Montezuma van een daad kunnen verdenken, die den laagsten en verachtelijksten zijner slaven onwaardig zou zijn! riep Cortez uit, wien de veinzerij beter gelukte, daar hij er op voorbereid was en hij zich sterk gevoelde in het bewustzijn van de vreeselijke teleurstelling der gezanten, die hunne listig beraamde plannen als met éénen slag in duigen zagen storten.

— Mijne verontwaardiging over de verregaande trouweloosheid en onbeschaamdheid der Cholulanen kent dan ook geen grenzen, ging hij voort, en ik ben vast besloten hen op voorbeeldige wijze te straffen.

— Wees verzekerd, dat gij Montezuma geen grooter dienst zult kunnen bewijzen, hernamen de gezanten, die hunne veinzerij tot het uiterste toe volhielden en niet aarzelden de Cholulanen het slachtoffer te doen worden van hunne gehoorzaamheid aan hun meester, den verraderlijken dwingeland van Mexico.

Den volgenden morgen was de kleine schaar van Cortez al vroeg op de been en marschvaardig. Reeds vóór het aanbreken van den dag was het geheele kwartier der Spanjaarden in beweging. Langzamerhand kwamen eenige weinige *tamenes* met levensmiddelen aandragen en werden weldra door de Cholulaansche krijgers gevolgd. Ook dezen vertoonden zich echter slechts in kleinen getale en bijna één voor één. Cortez posteerde ze in afzonderlijke groepjes op verschillende plaatsen van zijn kwartier en deed hen streng bewaken.

Daarop deed hij onder verschillende voorwendsels al de caciquen roepen, die zich in de stad bevonden, en ontving hen op het voorplein van het gebouw, waarin zijne soldaten, die thans rondom hem geschaard stonden, huisvesting hadden gevonden. Toen al de hoofden der Indianen daar vergaderd waren, gaf hij den Tlascalaan een wenk, deze trad vooruit en riep met luider stem:

— Caciquen en legerhoofden van Cholula en de steden van den omtrek! Gij hebt de blanke mannen met vriendschap in uw midden ontvangen, doch met het verraderlijk doel hen allen om te brengen. Uwe snoode samenzwering hebt gij echter niet voor het scherpziend oog der blanken kunnen verbergen. Zij hebben uw laaghartige plannen doorschouwd en thans is het uur der kastijding aangebroken. Weldra zult gij oordeelen hoe veel beter het voor u geweest ware, indien gij den vrede bewaard had.

Nauwelijks was den tolk het laatste woord over de lippen of het schot van een musket brandde los. Op dit afgesproken teeken viel de infanterie van Hernando Cortez als een lawine op de afzonderlijke groepen Cholulanen aan, die blijkbaar op zulk een onstuimigen aanval niet verdacht waren. Zij grepen naar hun wapenen en poogden zich te vereenigen, doch de Spanjaarden hadden het voordeel van den eersten schok, waardoor reeds een aantal Cholulanen ter aarde waren geworpen, nog voor zij aan tegenweer hadden kunnen denken.

De uitslag van de bloedige, wanhopige worsteling kon niet twijfelachtig zijn: binnen weinige minuten waren al de Cholulanen neergesabeld en zij, wien het gelukt was aan de handen der Spanjaarden te ontsnappen, redden zich door over de muren te klimmen, waarmede het plein omringd was.

— Schaart u in het gelid, mannen! gebood Cortez, zoodra deze eerste vijanden onschadelijk gemaakt waren. In een oogwenk hadden

de Spanjaarden hun gelederen weder gevormd en trokken thans langs de voornaamste straat der stad naar het groote plein, dat door den tempel en de grootste gebouwen omzoomd was. De beide Tlascalanen, die het eerst het verraad ontdekt hadden, gingen het leger vooruit en wezen den Spanjaarden de ondermijnde plaatsen aan, die zij hadden te ontwijken, wilden zij niet met hun paarden en hun geschut in de gedolven huilen storten.

Inmiddels waren de Mexicanen, die in en rondom de stad verborgen waren, op het eerste gerucht van het gevecht in het kwartier der Spanjaarden, komen toeschieten en hadden zich op het groote plein vereenigd. Een gedeelte had de portieken en terrassen der reusachtige tempelgebouwen bezet, terwijl de overigen zich op het plein geposteerd hadden, ten einde de Spanjaarden af te wachten.

Zoodra de schaar van Cortez den voet op het plein zette werd zij door een woest geschreeuw van de daar verzamelde Mexicanen begroet en de Spanjaarden verwachtten niets anders dan dat de vijand hun met vreeselijke overmacht op het lijf vallen en verpletteren zou, toen eensklaps de schetterende krijgstrompet der Tlascalanen weerklonk.

Er rees een stofwolk van die zijde op, en als een ratelende donder weergalmde op eens het krijgsgeschreeuw van Cortez' bondgenooten, die onstuimig als de orkaan op de niets vermoedende Mexicanen aanstormden. Dezen hadden nauwelijks den tijd, het hoofd om te wenden, zoo plotseling werden zij in den rug aangevallen, terwijl de Spanjaarden van den anderen kant op hen aanrukten en zij zich dus tusschen twee vuren geplaatst zagen.

Vóór zij van den schrik bekomen waren, hadden de Tlascalanen reeds eene groote slachting in hun achterste rijen aangericht, en de Indiaansche krijgers drongen nog aanhoudend aan, alles verwoestende wat zich tegen hunne onstuimige vaart verzette. De Mexicanen verdedigden zich met de kracht der wanhoop, doch in de verschrikkelijke wanorde en het gedrang, waarin de aanval van twee zijden tegelijk hen gebracht had, was het hun bijna onmogelijk van hun schietwapenen gebruik te maken. Hun pijlen en werpschichten werden hun volslagen nutteloos; alleen de strijdbijl en het zwaard konden hun nog van dienst zijn. Maar menigeen, die zich met vertwijfelenden moed de Tlascalanen van het lijf hield, viel, onder de kogels der Spanjaarden, die inmiddels hun geweervuur op den saamgedrongen vijand geopend hadden en den Mexicanen, die werk genoeg hadden, zich tegen de Tlascalanen te verdedigen, de wapenen uit de vuist schoten.

Nog ontzettender echter was het oogenblik toen Cortez den tijd gekomen achtte, om zijne ruiterij op den vijand af te zenden. Toen de moedige rossen in toomelooze, dolle vaart op de gelederen der Mexicanen inrenden, alles omverwerpende en onder hun pooten vertrappende, sloeg den van alle kanten besprongen vijand de schrik om het hart en honderden Mexicanen namen de wijk in de tempels, die hunne breede portieken langs de vier zijden van het ruime plein uitstrekten. Weldra was het geheele slagveld van vijanden gezuiverd of liever van den vijand bleef niets over dan een onafzienbare menigte lijken, die het plaveisel bedekten en in bloed schenen te zwemmen.

De Tlascalanen en de Spanjaarden konden thans elkander ongehinderd naderen; maar alle vijanden waren nog niet verdelgd: in de tempels bevonden zich nog eene menigte Mexicanen, die nog niet of slechts zijdelings aan den strijd hadden deelgenomen, en elk oogenblik een uitval konden doen.

Cortez rukte in goede orde tot voor het voornaamste der tempelgebouwen op, deed zijne kanonnen er voor plaatsen en liet door den tolk uitroepen:

— Aan allen, die zich overgeven, zal genade verleend worden!

Niemand gaf antwoord op dit aanbod. Ten tweeden male riep nu de tolk:

— Genade voor allen, die zich overgeven!

Slechts een enkel Indiaan kwam uit den tempel te voorschijn en bood Hernando Cortez zijne wapenen aan.

De tolk herhaalde voor de laatste maal:

— Genade voor degenen, die zich overgeven; wee hun die zich nog langer verzetten!

Toen ook die laatste waarschuwing onbeantwoord bleef, gaf Cortez zijn mannen een teeken en deze staken den tempel op vier verschillende plaatsen in brand. Geen kreet, geen zucht deed zich binnen het gebouw hooren; er heerschte een doodelijke stilte. De vlammen kronkelden tegen de houten zuilen der portieken op en vonden weldra voedsel in de duizenden doodshoofden, die op de terrassen waren opgestapeld. Eene dikke, zwarte rookwolk dwarrelde ten hemel en weldra schoot uit die reusachtige rookzuil een vlam op, zoo

ontzettend hoog en breed, dat zij het geheele gebouw in een oogenblik omvatte.

Toen ook rees een hartverscheurende angstkreet uit de kelen der menigte op, welke binnen die muren een wissen en allersmartelijksten dood te gemoet zagen. Nog ware het tijd geweest zich uit de dreigende vlammen te redden; een enkel woord ware daartoe voldoende geweest. Doch Cortez wachtte tevergeefs dat de Mexicanen zich zouden overgeven: niemand vertoonde zich op den drempel om van de aangeboden genade gebruik te maken; allen verkozen den dood boven de onderwerping aan de blanke vreemdelingen. De vlammen breidden hare veroveringen intusschen met schrikbarende snelheid uit; van terras tot terras klommen zij op tot de hoogste *teocalli's* en drongen inmiddels meer en meer tot het inwendige van het gebouw door.

Ontzettend schouwspel, dat de Tlascalanen met woeste vreugde, de Spanjaarden met sombere strengheid aanzagen! Vreeselijk was het gejammer der belegerden; doch allengs nam ook dit af: waarschijnlijk gaven de Mexicanen zich zelven den dood alvorens de vlammen hen bereikten.

Het reusachtig gebouw stond weldra van onder tot boven in laaien gloed: het geleek eene vuurzee, waarin men slechts ternauwernood den romp van den ineenstortenden tempel herkennen kon. Van de slachtoffers hoorde men intusschen niets meer en de oorlog was alzoo geëindigd... bij gebrek aan vijanden.

Cortez sloeg met de zijnen den weg naar zijn kwartier in. De Tlascalanen echter verspreidden zich in de stad en koelden hunnen haat tegen Montezuma en diens bondgenooten, de Cholulanen, door het bloed der onschuldige bewoners bij stroomen te doen vloeien en de huizen en tempels te plunderen.

Zoo werd dan Cholula gestraft voor de trouweloosheid, waaraan het zich jegens de blanken had schuldig gemaakt, en zoo eindigde een strijd, door Cortez wel uit noodzakelijkheid begonnen, maar door hem gevoerd op eene wijze, die den overigens edelmoedigen veldheer tot eeuwige schande zal strekken.

Stroomen bloeds hadden er op dien heilloozen dag gevloeid en niet minder dan zes duizend Mexicanen of Cholulanen waren onder het zwaard van de Spanjaarden en hun bondgenooten gevallen. Cortez daarentegen verloor geen enkel man. In zijn kwartier teruggekomen deed hij de gevangene caciquen en de overige krijgsgevangenen voor zich komen, verklaarde hun dat zijn wraak thans voldaan was en stelde hen in vrijheid. Met groote plechtigheid deed hij daarop eene algemeene vergiffenis afkondigen en wist de Tlascalanen, welke dien nacht in de stad kampeerden, over te halen, reeds den volgenden dag een verbond van vrede en vriendschap met de onderworpen Cholulanen te sluiten.

Toen op dienzelfden dag Xicotencatl, die door den Senaat met 20,000 krijgers was afgezonden om de Spanjaarden te hulp te komen, hem zijn diensten kwam aanbieden, kon Cortez deze strijdmacht onder dankbetuiging terugzenden, daar hij voor het oogenblik geen vijand meer te vreezen had.

HOOFDSTUK LXI

TE MEXICO

Cortez rukte naar de hoofdstad Mexico op. Bij het naderen der stad trad de neef des keizers Cacumatzin hem tegemoet en smeekte hem niet verder te gaan. Cortez wilde echter zijn wil doordringen want hij zelf wilde den keizer spreken.

Montezuma wachtte in het inwendige van het paleis de terugkomst van Cacumatzin af. De nadering der Spanjaarden had hem een killen schrik op het lijf gejaagd; in zijn radeloosheid bracht hij dagen achtereen aan den voet zijner goden door en legde zich de strengste vasten en boetplegingen op. De priesters, die hij om raad vroeg brachtten hem door hun orakelspreuken steeds meer en meer in verwarring en ook zijn hovelingen en raadslieden waren zeer verdeeld omtrent de maatregelen, die moesten genomen worden.

Cacumatzin kwam met zijn boodschap terug en ontnam Montezuma de laatste hoop, dat hij de vreemdelingen buiten zijne stad zou houden.

— Ik heb het u wel gezegd, zeide Cacumatzin toornig. Gij hadt van den beginne af moeten toonen, dat gij de indringers niet vreesdet; gij hadt uw legers tegen hen moeten afzenden en u met geene onderhandelingen inlaten. Ik

voorzie van de komst dier vreemdelingen niets anders dan onzen ondergang.

Montezuma zuchtte en staarde radeloos voor zich op den grond.

Op dit oogenblik trad de *tolpilzin* met een viertal andere priesters binnen. De opperpriester wierp zich voor den keizer ter aarde en zeide:

— Groote Keizer, ik zal niet eer opstaan en u niet eer den uitslag onzer laatste pogingen mededeelen, vóór gij beloofd hebt dat ons geen leed zal geschieden.

Montezuma wenkte hem dat hij zou opstaan en spreken, doch de *tolpilzin* bleef aarzelen.

De vorst trachtte zich daarop te vermannen, en op zijn neef wijzende, zeide hij:

— Cacumatzin is getuige van mijn belofte, dat hoe vreeselijk ook de tijding zij, die gij mij komt brengen, u daarvoor geen haar op het hoofd zal gekrenkt worden.

De *tolpilzin* stond nu op en sprak:

— Ingevolge uw bevel, o groote Montezuma, hebben wij een heuvel beklommen om onze beweringen over de naderende Spanjaarden uit te spreken. Maar nauwelijks hadden wij daarmee aangevangen of daar verscheen ons de vreeselijke Tescatilputza, die ons toornig aansprak: Waarom komt gij hier? vroeg hij met bulderende stem. Wat heeft Montezuma voor of wat zoekt hij? Hij heeft zich te laat bedacht, want het is reeds besloten, dat men hem zijn rijk, zijne eer en al wat hij heeft zal ontnemen, tot straf voor de dwingelandij, waaronder hij zijne onderdanen heeft doen zuchten; want hij heeft niet geregeerd als een heer, maar als een tiran en verrader. Sidderend hoorden wij die woorden aan, verootmoedigden ons voor hem en wilden hem een altaar oprichten. Doch Tescatilputza gedoogde het niet en zeide: Waarom zijt gij hier gekomen? Keert u om en aanziet de stad Mexico, opdat gij weten moogt hoe het haar vergaan zal. Wij wendden ons naar de stad en zagen haar geheel in vuur en vlammen staan. Op hetzelfde oogenblik was Tescatilputza verdwenen.

Er heerschte eenige oogenblikken eene diepe stilte. Eindelijk riep Montezuma handenwringend uit:

— De goden zijn op mij vertoornd. Waarmede zal ik hen verzoenen?

— Gij weet, o vorst, welk offer Tescatilputza, de ziel en den schepper der wereld, het aangenaamst is: een jongeling wiens lichaam geen enkel gebrek heeft. Een jaar lang moet het offer uitverkoren zijn, eer men het de godheid mag opdragen; want bepaalde leeraars moeten hem onderrichten en voorbereiden. Ik heb u reeds vroeger gezegd, dat wij een geschikten jongman gevonden hadden; weldra zal het een jaar geleden zijn, dat zijne voorbereiding is aangevangen. Ik twijfel niet of Tescatilputza zal dit hem zoo waardig offer in genade aannemen en zijn toorn zal verzoend worden.

— Intusschen staan de Spanjaarden voor de poorten en bedreigen het rijk met ondergang. zeide Cacumatzin somber en verliet driftig het vertrek.

Hij had waarheid gesproken; Cortez en de zijnen naderden meer en meer de groote stad, wier hooge *teocalli's* zij reeds zoolang uit de verte aanschouwd hadden; reeds hadden zij den voet gezet op een der vier dijken, die midden door het meer naar de stad leidden, welke met hare 60,000 huizen op een eiland gelegen was, dat slechts langs die vier wegen was te bereiken. Cortez zelf vormde met zijne kleine ruitersbende de voorhoede; dan volgde het Spaansche voetvolk, daarachter kwamen de *tamenes* of pakkendragers, terwijl de 6000 Tlascalaansche krijgers de achterhoede uitmaakten. De Indianen van Zempoalla hadden Cortez niet naar de residentie van Montezuma durven volgen en hadden sinds eenige dagen afscheid van hem genomen, om naar hunne haardsteden terug te keeren.

Aan weerszijden van den dam, dien Cortez gekozen had, den weg van Iztepalapan, was het uitgestrekte meer met honderden booten bedekt, gevuld met nieuwsgierigen, welke voor een gedeelte op den dijk aan wal gingen om de zeldzame vreemdelingen van meer nabij op te nemen. Weldra stuitte Cortez op een verdedigingswerk, dat den weg ongeveer een halve mijl van de stad versperde. Dit was het fort Xolo; het had eene hoogte van 12 voet en was aan de beide einden door torens beschermd; in het midden was een door tinnen gedekte doorgang. waardoor Cortez onverschrokken binnentrok.

Een honderdtal Aztekische edelen verwelkomden hem in het fort en begroetten hem op de wijze der Mexicanen door hunne vingers aan den grond te brengen en ze vervolgens te kussen. Cortez deed zijne schaar stilhouden en groette de Mexicanen met zijn minzaamsten glimlach. Zij deelden hem mede dat Montezuma hem weldra in persoon zou te gemoet komen om hem in zijn stad te ontvangen.

Eindelijk kwamen de Spanjaarden aan de eerste der openingen, die van afstand tot afstand in den dijk gelaten waren. Eene houten ophaalbrug onderhield hier de gemeenschap en met schrik dacht de veldheer, toen hij die brug overtrok, aan het vreeselijk gevaar, waaraan hij zich zelven en zijne manschappen blootstelde. Door de bruggen achter hem te verbranden konden zij hem gemakkelijk iederen uitweg afsnijden en de Spanjaarden in de hoofdstad zelve tot gevangenen maken.

Nadat de Spanjaarden de laatste brug achter zich hadden, kregen zij den schitterenden stoet van Montezuma in het gezicht. Drie officieren gingen den optocht vooruit; zij droegen gouden staven, die zij bij tusschenpoozen oplichtten. Dit was het teeken, waardoor het volk de tegenwoordigheid van den vorst werd aangekondigd, en allen wierpen zich dan ook op de knieën, om hun eerbied te betuigen voor den monarch, die door zijne onderdanen als eene godheid vereerd werd. Hij was gezeten in een draagstoel, die geheel met gouden platen bekleed was en van goud en edelgesteenten fonkelde. Boven zijn hoofd hielden vier edelen een prachtigen troonhemel, uit veelkleurige vederen vervaardigd en insgelijks met kostbare gesteenten en edel metaal versierd. Eene rijke gouden franje omzoomde den rand en daarboven prijkten groene vederbossen, het teeken der keizerlijke waardigheid, alsmede de gouden arend, het wapen van Mexico.

Het kleed des keizers bestond uit een wijden katoenen mantel, van uiterst fijn weefsel, die op de schouders was vastgemaakt en bijna zijn geheele lichaam bedekte; de gouden franje, waarmede hij omboord was, viel tot op den grond af. Op het hoofd droeg hij eene soort van mijter, waarvan het voorste gedeelte spits toeliep, en het achterste, dat meer afgerond was, naar achteren terugviel. Een groote groene vederbos, die tot op zijn gordel afdaalde, prijkte boven op dit zonderlinge hoofdtooisel. In zijne ooren glinsterden kostelijke oorhangers, terwijl een gouden, met edelgesteenten bezette ring zijne onderlip doorboorde... Schitterende armbanden omvatten zijne polsen, en zijne geheele kleeding was zoo kwistig met goud en edelgesteenten overladen, dat die versierselen hem meer tot last dan tot sieraad strekten. Zijne schoenen waren van louter goud en door middel van verscheidene riemen met gouden gespen vastgemaakt, waardoor zij eenigszins den vorm van de cothurnen der Ouden nabijkwamen.

Achter den vorst kwamen omstreeks tweehonderd edelen van den hoogsten rang, allen in rijke katoenen gewaden gekleed en met bonte vederen getooid; zij stapten blootsvoets en met de oogen op den grond gevestigd voorwaarts.

Montezuma was de blanken genaderd en maakte zich gereed zijn draagstoel te verlaten, eene beleefdheid, waartoe hij zich tegenover geen enkel inlandsch vorst zou vernederd hebben. Oogenblikkelijk spreidden zijne slaven katoenen stoffen voor hem uit, opdat zijne geheiligde voeten niet met de aarde in aanraking zouden komen. De vorst verliet nu den draagzetel en trad, op den arm van twee prinsen van den bloede geleund, op Hernando Cortez toe, die met eene hoffelijke buiging naderde.

Montezuma had een eerbiedwekkend voorkomen en stapte met deftige langzaamheid voorwaarts.

Hij was een man van omstreeks veertig jaar, van een welgevormde, middelmatige, eer slanke dan krachtige gestalte. Zijn gelaat was minder taankleurig dan dat zijner onderdanen en zijne levendige zwarte oogen gaven hem een verstandig voorkomen; zijne haren vielen tot beneden zijne ooren neder en getuigden evenals zijn geheel uiterlijk van de zorg, welke hij aan zijn lichaam besteedde. In al zijne bewegingen spreidde hij eene kalme waardigheid ten toon, zooals aan zijn rang betaamde; doch die majesteit was niet vrij van gemaaktheid, terwijl uit zijn gelaat tevens eene verwijfde zwakheid scheen te spreken.

Hernando Cortez steeg van zijn paard, zette den helm af en maakte een diepe buiging voor den keizer, die dezen groet op de Mexicaansche wijze beantwoordde

Nu hing de generaal hem een keten van gekleurde glaspaarlen van verschillende grootten om den hals, welke beleefdheid door den keizer zeer gunstig opgenomen werd. Toen echter Cortez hem wilde omhelzen, duwden de edelen hem eerbiedig achteruit, daar zij meenden dat de blanke veldheer zijne vrijheid te ver dreef. Montezuma deed zich nu een halssnoer brengen, dat tot de grootste kostbaarheden zijner schatkamer behoorde, en hing het op zijn beurt den generaal om den hals. Het bestond uit veelkleurige schelpen en

droeg acht gouden versierselen, elk van een halven voet lengte.

Daarna zette de stoet zich weder in beweging en trok onder den toeloop van eene ontelbare menigte volks de groote stad Tenochtitlan binnen. De inboorlingen, die den eerbied gezien hadden, waarmede Montezuma, hun keizer, dien zij als een godheid aanbaden, de Spanjaarden bejegend had, vatten natuurlijkerwijze een hoog denkbeeld op van de blanke vreemdelingen, hetgeen nog versterkt werd door de nieuwheid van het schouwspel, en den geheimzinnigen schrik voor de paarden, de onbekende wapens en het geschut der Spanjaarden. Maar ook deze laatsten waren niet minder getroffen op het gezicht der pracht, die het keizerlijk gevolg ten toon spreidde, van de reusachtige en schoone gebouwen, die allengs voor hun oog oprezen en van de groote bevolking der rijke hoofdstad, die zich zoowel in de straten als aan de vensters en op de daken der huizen vertoonde. Met vliegende vaandels en slaande trom deden zij hun intocht in dat Mexico, waarvan zij zich zoolang allerlei luchtkasteelen gebouwd hadden en dat thans hunne stoutste verwachtingen bleek te overtreffen. Bij het aanschouwen van al de weelde, die hen omringde, vergaten zij de moeilijkheden, op den langen tocht doorstaan, en dachten ook aan geen gevaar voor de toekomst.

Meer dan anderhalf uur ver trokken zij de stad in en kwamen eindelijk op een uitgestrekt plein, dat door een onmetelijke portiek, op steenen zuilenrijen rustende, omringd was. Dit was het marktveld van Mexico en de Spanjaarden aanschouwden met verbazing den rijkdom en de verscheidenheid der waren, die hier te koop werden aangeboden. Onder de portieken strekten zich lange uitstallingen van eetwaren, gouden en zilveren sieraden, edelgesteenten, beenen voorwerpen, schelpen, vederen, aardewerk, lederwaren en katoenen stoffen uit. Zij zagen er gehouwen steenen, dakpannen, timmerhout, enz., al deze verschillende waren werden op afzonderlijke plaatsen verkocht.

Zoo zagen zij afzonderlijke afdeelingen voor wild, andere voor groenten en tuinvoortbrengselen, en overal heerschte de grootste orde en zindelijkheid, hetgeen zij trouwens in de geheele stad opgemerkt hadden. Niet minder dan duizend personen waren dan ook iederen morgen bezig om de straten te vegen en te reinigen.

Rondom de markt zagen de Spanjaarden winkels, waar insgelijks allerhande voorwerpen waren uitgestald. Sommige huizen geleken op apotheken; men verkocht er allerhande gereedgemaakte geneesmiddelen, zalven, pleisters, enz. Verder waren er huizen waar men zich met scheermessen van obsidiaan het hoofd kon laten scheren, en anderen waar men voor geld eten en drinken kon bekomen.

Midden op het plein stond een huis, waar twaalf scheidsrechters gestadig zitting hielden, ten einde de twisten, die bij het koopen ontstaan mochten, te beslechten.

De Spanjaarden volgden den keizerlijken stoet nog verder en kwamen vervolgens op een ander plein, dat door de voornaamste tempels omringd was. Met verbazing beschouwden zij die kolossale gevaarten met hunne hooge *teocalli's*, doch konden hun afgrijzen niet verbergen op het zien van de menigte doodshoofden, waarmede de voorgevels versierd waren.

Niet verre van den grooten tempel van den krijgsgod Huitzilopotchli, waarop de vier groote wegen, die naar Mexico leidden, uitliepen, bevond zich het paleis, dat Montezuma tot kwartier voor de Spanjaarden bestemd had. Het bestond uit eene menigte steenen gebouwen en was zoo uitgestrekt, dat zoowel de Spanjaarden als de Tlascalanen, die hen vergezelden, er gemakkelijk huisvesting konden vinden. In de nabijheid van dit paleis verhief zich het groote tuighuis des rijks, een groot gebouw, dat geheel was opgevuld met allerlei wapenen, bij de Mexicanen in gebruik, zooals slingers, knotsen, bogen, pijlen, zwaarden, messen van obsidiaan, lansen en werpspiesen, die met een bijzonder ingerichten riem naar den vijand geslingerd werden. Ook veldteekens en krijgsversieringen waren er in groote hoeveelheid voorhanden, en een aantal werklieden waren dagelijks bezig die wapenen en voorwerpen te vervaardigen.

Toen de stoet aan het gebouw gekomen was, dat den Spanjaarden tot verblijf zou dienen, nam Montezuma afscheid van Cortez met de woorden:

— Dit paleis behoort u en uwen broederen, mijn vriend, Rust hier uit van uwe vermoeienis. Na korten tijd zal ik u wederzien.